

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ทั่วโลกใช้ในการสื่อสารเป็นภาษาสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการประสานงานทำความเข้าใจระหว่างชาติต่าง ๆ และภาษาอังกฤษหาใช่เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร ระหว่างชาวอังกฤษกับชาติอื่น ๆ เท่านั้น หากแต่ระหว่างชนชาติที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ส่วนใหญ่ได้หันมาใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างกันด้วยเช่นกัน (ประสิทธิ์ บุญมา, 2540) เพราะฉะนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่มีผู้ใช้กันอย่างกว้างขวางเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อระหว่างชนชาติต่าง ๆ ที่ถึงแม้จะมีภาษาเป็นของตนเอง ที่แตกต่างกันไปในแต่ละชาติก็ตาม ชาติต่าง ๆ สามารถจะติดต่อกันให้เข้าใจได้ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง ด้วยเหตุนี้ ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาต่างประเทศที่ควรจะได้เรียนรู้เป็นภาษาแรก เพราะทำให้เราสามารถติดต่อกับชนชาติต่าง ๆ ได้ไม่จำเป็นจะต้องเป็นส่วนตัว การเจรจาทางการทูต ทางการเมือง การค้าขาย และการท่องเที่ยว (ดวงเดือน แสงชัย, 2533) นอกจากภาษาอังกฤษจะใช้เป็นสื่อในการเจรจาทางการเมืองและเศรษฐกิจแล้ว ในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ภาษาอังกฤษยังถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะถ่ายทอดมาในลักษณะของภาษาอังกฤษ (ชินวงศ์ ศรีงาม, 2539) และเนื่องจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ ก็ใช้ภาษาอังกฤษแทบทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นหนังสือตำรา ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ หรืออื่นๆ ก็ตาม (อรพิน พจนานนท์ และคณะ, 2538) ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถทางทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ด้วยการมีความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ซึ่งอัญชลี แจ่มเจริญ และคณะ (2526) ได้สรุปความสำคัญของภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

1. ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก เป็นกุญแจแห่งคลังความรู้และเป็นสื่อสำคัญในการติดต่อกับต่างประเทศ ผู้ใดเข้าใจและใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ก็สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ การเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดีและถูกต้อง ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

2. ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โอกาสที่เราจะได้พบเห็น ภาษาอังกฤษนั้นมีอยู่เสมอๆ เช่น การซื้อ การขายสินค้า ของใช้ ของกิน ของเล่น ยารักษาโรค เครื่องมือ อาหารและอื่นๆ จะมีสื่อกภาษาอังกฤษกำกับอยู่ด้วย ถ้าเรารู้ภาษาอังกฤษก็จะเข้าใจ และได้ประโยชน์จากภาษาอังกฤษ

3. ภาษาอังกฤษช่วยให้มีพื้นฐานในการศึกษาต่อ และช่วยในการศึกษาวิชาการอื่นๆ ทุกวันนี้นั้ตำรา หรือ สรรพวิชาการทั้งหลายที่มีคุณค่าส่วนใหญ่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ผู้รู้ภาษาอังกฤษย่อมได้เปรียบในการศึกษาค้นคว้า

นอกจากนี้นักวิเคราะห์แนวโน้ม คือ John Naisbitt (ประพาสน์ พฤทธิประภา, 2538) ได้กล่าวไว้ว่า ทุกวันนี้ชาวโลกมากกว่าหนึ่งพันล้านคนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ เป็นภาษาที่สองและเป็นภาษาต่างประเทศ และเขาได้วิเคราะห์จำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกไว้ดังนี้ ร้อยละ 60 ของรายการวิทยุเป็นภาษาอังกฤษ ร้อยละ 70 ของจดหมายทั่วโลกจำหน่ายของเป็นภาษาอังกฤษ ร้อยละ 80 ของข้อมูลในคอมพิวเตอร์หลายร้อยล้านเครื่องทั่วโลกเป็นภาษาอังกฤษ ร้อยละ 85 ของการใช้โทรศัพท์ระหว่างประเทศเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษเป็นภาษา ยุทธศาสตร์ของโลก

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษต่อการดำรงชีวิตของคนไทยดังกล่าวข้างต้น การให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีทางด้านความรู้และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ให้แก่เด็กไทย เรา

ประเทศไทยได้จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ มาเป็นเวลากว่าหนึ่งร้อยปี ตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการสอนวิชา พุทธศักราช 2433 หลักสูตรภาษาอังกฤษได้รับการพัฒนาและปรับปรุงไปตามกระแสความต้องการของสังคม และการพัฒนาการของวิทยาการเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษามาโดยตลอด ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดให้ภาษาอังกฤษเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนเลือกเรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้เรียนจะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้มาตรฐานพื้นฐาน อันเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการวางแผนการศึกษาชาติ จึงประสบปัญหามาตราบนานปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ วิริยา ลิทธิสาร (2530) ที่ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้นมิมาเป็นเวลานานแล้ว และได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรอยู่ตลอดเวลา แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนนั้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก จิตตรี จิตต์ปรีชญา (2537) กล่าวถึงบทบาทของครูสอนภาษาอังกฤษและความสำเร็จของผู้เรียนว่า เมื่อพูดถึงเรื่องการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนทุกคนคงปฏิเสธ

ไม่ได้ว่า เป็นงานที่ค่อนข้างหนัก ต้องอาศัยความอดทนและกำลังใจอย่างยิ่ง แต่ก็ทำหายความสามารถของผู้สอนเป็นอย่างสูง และความสำเร็จของผู้เรียนก็ย่อมบ่งบอกถึงความสำเร็จของผู้สอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสมิตรา อังวัฒนกุล (2535) ได้กล่าวถึงเรื่องเดียวกันนี้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าครูรู้จักเลือกวิธีสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชา รู้จักค้นหาเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ก็จะสามารถช่วยให้การสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในอนาคตก็จะมีประสิทธิภาพ มากกว่าที่เป็นมาแล้วในอดีต และที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ศศิธร จ่างภากร (2535) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมต่างๆ เข้าช่วย การเลือกกิจกรรมมาใช้ ต้องสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน และเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง กิจกรรมหลักควรเปิดโอกาสให้นักเรียน ฝึกฝนการใช้ภาษาให้ได้มากที่สุด เนื่องจากนักเรียนแทบไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาภายนอกห้องเรียน ดังนั้นแบบฝึกจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษามาก

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษประกอบด้วยทักษะทั้งสี่ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะทั้งสี่เป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องฝึกแก่ผู้เรียนโดยเท่าเทียมกัน แต่ทักษะแรกของการเรียนรู้ทางภาษา คือ การฟัง ผู้เรียนจำเป็นต้องฟังเสียง เสียงเสียงที่ได้ฟังอย่างถูกต้อง พูดสื่อความหมายได้แล้ว จึงจะอ่านและเขียนต่อไป (ประนอม สุรัสวดี, 2535)

ในการพัฒนาขีดความสามารถของคนไทยเพื่อติดต่อสื่อสารกับประเทศต่างๆ และใช้ประโยชน์จากระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่เชื่อมโยงแหล่งข้อมูลระบบสารสนเทศทั่วโลก จึงได้เสนอนโยบายการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2538 โดยมีสาระที่สำคัญ คือ ให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป โดยกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 12 ปี คือระดับประถมศึกษา 6 ปี และมัธยมศึกษา 6 ปี

สำหรับแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษานั้น มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารควบคู่กัน 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้อง ตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีแนวหลักดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. จัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมที่มีความหมายและหลากหลาย ฝึกการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์จริงได้
3. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสื่อสารด้านการฟัง และการพูดในระดับเตรียมความพร้อม

โดยเพิ่มเติม การฝึกฝนการสื่อสารด้วยการอ่าน การเขียนและการสะกดคำในระดับอ่านออกเขียนได้ และฝึกฝนการส่งสารและรับสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น

ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงได้สร้างและพัฒนาแผนการสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยพัฒนาแผนการสอนสอนตามแนวคู่มือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของกรมวิชาการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาแผนการสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคู่มือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.2.2 เพื่อศึกษาความพร้อมในด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังจากที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

1.3.1 นักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนความพร้อมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

1.4 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของกลุ่มโรงเรียนกุดบาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 316 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนกุดบากราษฎร์บำรุง กลุ่มโรงเรียนกุดบาก สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กุดบาก จังหวัดสกลนคร จำนวน 30 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two Stage Sampling)

1.4.3 เนื้อหาในการทดลองครั้งนี้ใช้เนื้อหาตาม หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อม โดยเน้นทักษะ การฟัง และการพูดเท่านั้น ตามเนื้อหาต่อไปนี้

1. การแนะนำตนเองและผู้อื่น
2. การทักทายและการกล่าวลา
3. การพูดขอบคุณ
4. การขออนุญาต
5. การพูดแทรกอย่างสุภาพ

1.4.4 ระยะเวลาในการทดลอง

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยผู้วิจัยทดลองสอนเอง ใช้เวลาในการทดลอง 12 ชั่วโมง

1.5 คำนิยามของศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แผนการสอนทักษะการฟังและการพูด หมายถึง แผนการสอนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นตามแนวคู่มือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 แผนการสอนตามเนื้อหาต่อไปนี้

1. การแนะนำตนเองและผู้อื่น
2. การทักทายและการกล่าวลา
3. การพูดขอบคุณ
4. การขออนุญาต
5. การพูดแทรกอย่างสุภาพ

1.5.2 คู่มือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ หมายถึง คู่มือการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของกรมวิชาการ

1.5.3 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นภายหลังจากการนำผลการทดลองใช้แผนการสอนมาปรับปรุงแล้ว

1.5.4 แบบวัดผลภาคปฏิบัติในด้านการพูดภาษาอังกฤษ หมายถึง แบบวัดผลภาคปฏิบัติในด้านการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามเนื้อหาในหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้ทดสอบความพร้อมในด้านการฟังและการพูด ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบตามเนื้อหาต่อไปนี้

1. การแนะนำตนเองและผู้อื่น
2. การทักทายและการกล่าวลา

3. การพูดขอบคุณ

4. การขออนุญาต

5. การพูดแทรกอย่างสุภาพ

1.5.5 ความพร้อมในการพัฒนาภาษาอังกฤษ หมายถึง คะแนนที่นักเรียนทำได้จากแบบวัดผลภาคปฏิบัติในการพัฒนาภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.6.2 เป็นแนวทางสำหรับครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ที่จะนำเอาความรู้จากการวิจัยไปประยุกต์และปรับใช้ในงานของตน